

25.1.2016

Dnro 4776/2/15

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Terhi Arjola-Sarja

LASTEN ELATUS VIIVÄSTYI – KELA HYVITTÄÄ VIIVEEN

1

ASIA

Tutkittavanani olleessa elatusapujen perintää koskeneessa asiassa (Dnro 3276/4/14) ilmeni, että Kansaneläkelaitos (Kela) ei ollut ulosoton hakijan muutoksesta ulosottovirastolle ilmoittamisen yhteydessä tai myöhemminkään pyytänyt asian merkitsemistä ulosotossa passiivisaatavaksi. Se ei ollut myöskään ennen kantelijan yhteydenottoa varmistanut, oliko passiivisaatavaa koskevaa merkintää asialle tehty. Tästä huolimatta Kelan tietojärjestelmään asian täytäntöönpanotavaksi oli merkitty passiiviperintä. Ratkaisussani totesin, että se, että estetodistuksin ulosotosta palautunutta elatusapuvelkaa ei ollut merkitty passiivisaatavaksi, oli tosiasiallisesti johtanut siihen, ettei elatusapuvelka ollut tullut suoritetuksi elatusvelvolliselle sittemmin tulleista varoista. Katsoin, että asian käsittely ei ollut ollut asianmukaista ja että menettely oli johtanut siihen, että elatusapuvelkojen perintä oli aiheettomasti viivästynyt. Totesin, että elatusapuvelkojen perintä ei ollut ollut lapsen edun mukainen eikä se ollut edistänyt kantelijan lasten oikeuksien toteutumista.

Saatoin käsitykseni Kelan perintäkeskuksen tietoon. Lisäksi esitin Kelan harkittavaksi, miten se voi hyvittää lapsille Kelan menettelystä aiheutuneen viiveen elatuksen saamisessa. Pyysin Kelaa ilmoittamaan, mihin toimenpiteisiin esitys on mahdollisesti antanut aihetta.

Kelan hallinto-osasto toimitti asiassa oikeusasiamiehen kansliaan ilmoituksen, jossa viitattiin sen liitteinä oleviin asiakirjoihin ja todettiin, että niistä käy ilmi Kelan toimenpiteet asiassa. Ilmoitukseen oli oheistettu Kelan perintäkeskuksen 10.11.2014 päivätty lausunto ja Kelan Länsi-Suomen aluekeskuksen päätös 21.11.2014 vahingonkorvausasiassa koskien kantelijan lasten korvausvaatimusta 29.9.2014. Päätöksessä oli todettu muun muassa, että vahingonkorvausasiaa ratkaistaessa saatavat eivät ole vielä vanhentuneita ja että tältä osin korvausvaatimusta on pidettävä ennenaikaisena. Päätöksen mukaan virheestä aiheutuneena vahinkona lapsille oli päätetty korvata 474,30 euron suuruiset asianajokulut.

Kelan ilmoituksen johdosta päätin eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 4 §:n nojalla ottaa omasta aloitteestani tutkittavaksi kysymyksen hyvitysesityksen arvioimisesta Kelassa.

2

SELVITYS

Kelan hallinto-osasto toimitti asiassa lausunnon ja sen liitteinä eläke- ja toimeentuloturvaosaston ja perintäkeskuksen lausunnot.

Kelaan asiassa toimittamassani selvityspyynnössä viittasin asiassa dnro 3276/4/14 antamassani päätöksessä 16.6.2015 hyvityksestä toteamaani seuraavin kohdin:

”Oikeusasiamies voi eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 11§:n perusteella tehdä laillisuusvalvontaansa kuuluvassa asiassa toimivaltaiselle viranomaiselle esityksen tapahtuneen virheen oikaisemiseksi tai epäkohdan poistamiseksi.

Tässä tarkoituksessa oikeusasiamies on ratkaisukäytännössään antanut kannanottoja, joissa viranomaista on suositeltu hyvittämään aiheuttamansa vahinko. Näillä hyvitysesityksillä on tähdätty tapahtuneen virheen hyvittämiseen. Oikeusasiamiehen esityksiin perustuva hyvitysesitys on voinut merkitä vahingonkorvauslain mukaisen vahingonkorvauksen maksamista, hyvitystä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 13 artiklan mukaisesti sopimuksen turvaaman oikeuden tai vapauden loukkaamisesta tai lainvastaisesta menettelystä aiheutuneen vahingon tai epäoikeudenmukaisuuden tuntemuksen tai vääryyskokemuksen korvaamista tai hyvittämistä.

Tässä asiassa käsittelyn asianmukaisuuden vaatimus ei ole toteutunut. Kelan menettelystä on aiheutunut, että lasten elatukseen tarkoitetut lasten saatavat ovat jääneet perimättä elatusvelvolliselle tulleista varoista ja siten varojen saanti heidän elatukseensa on ainakin viivästynyt eivätkä lapset ole tähän nähden saaneet elatusapua ajallaan.”

Selvityspyynnössä lisäksi totesin, että hyvitys on laajempi kuin vahingonkorvauslaissa tarkoitettu vahingon tai vahingonkorvauksen käsite ja että myös oikeuskäytäntömme tuntee ainakin yhden ratkaisun (KKO 2008:10), jossa vahingonkorvausta tai hyvitystä on maksettu perus- ja ihmisoikeusloukkauksen perusteella ilman kansallisen lainsäädännön nimenomaista tukea. Ratkaisussa oli kysymys perusteettoman vapaudenmenetyksen aiheuttaman kärsimyksen johdosta maksetusta korvauksesta, vaikka siihen ei olisi ollut oikeutta sen paremmin niin sanotun koppikorvauslain kuin vahingonkorvauslain nojalla.

Selvityspyynnössä pyysin Kelaä toimittamaan minulle selvityksen siitä, miten esitystäni siitä, miten Kela voi hyvittää menettelystä aiheutuneen viiveen elatuksen saamisessa, on arvioitu Kelassa.

3 RATKAISU

Kelan eläke- ja toimeentuloturva osaston lausunnon mukaan Kela on arvioinut hyvitystä vahingonkorvausoikeuden kautta. Lausunnon mukaan eläke- ja toimeentuloturvaosasto katsoo, että aineeton hyvitys asiassa on perusteltu ja esittää, että lapsille lähetetään pahoittelukirje.

Kelan perintäkeskus esittää omassa lausunnonaan, että Kelan tulee jo tehtyjen toimenpiteiden lisäksi esittää pahoittelunsa tapahtuneesta lapsille. Tämän lisäksi perintäkeskus esittää rahallisena hyvityksenä Kelassa tapahtuneesta virheestä johtuneesta elatuksen viivästymisestä maksettavaksi lapsille molemmille erikseen 150 euroa. Lausunnon mukaan varsinaisen syntyneen taloudellisen vahingon lisäksi aineettoman vahingon hyvittäminen asiassa on perusteltua ottaen huomioon viivästymisen kesto, joka on ollut noin vuoden, ja se, että kysymyksessä on ollut lapsen elatusapusaatava. Perintäkeskuksen lausunnon mukaan totean lisäksi siitä ilmenevän, että lasten elatusavun lapsen saatavan osuudet viivästyskorkoineen on sittemmin saatu perittyä kokonaisuudessaan elatusvelvolliselta.

Kelan hallinto-osaston lausunnon mukaan Kela tulee maksamaan lapsille Kelassa tapahtuneesta virheestä johtuneesta elatuksen viivästymisestä rahallisena hyvityksenä 150 euroa molemmille erikseen ja lähettää heille myös pahoittelukirjeen.

Totean, että saamastani selvityksestä ilmenee, miten hyvitysesitystäni on Kelassa arvioitu.

Katson, ettei asiassa ole aihetta enempään toimenpiteisiin puoleltani.